

Motion till riksdagen 2020/21:1999

av **Linus Sköld m.fl. (S)**

Ställföreträdare – bättre rättssäkerhet, kvalitet och rekrytering

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en utredning om hur ställföreträdarskap kan bli en mer välfungerande samhällelig funktion och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det starka samhället, där ingen lämnas efter, är en svensk framgångssaga. I tanken om att samhället ska vara som starkast när du är som svagast och i idén om alla människors lika värde ryms också att ta ansvar för personer som av någon anledning inte själva är kapabla. Det är med andra ord viktigt för samhället och den enskilde att det finns folk som vill ta på sig uppdrag som ställföreträdare, dvs god man eller förvaltare. Det handlar om att bevaka rättigheter, sörja för en person i en så utsatt situation att hen inte kan ta vara på sig själv och att förvalta dennes egendom. Men det finns några problem med den nuvarande ordningen.

Av gällande lagstiftning framgår att ”överförmyndaren eller överförmyndarnämnden ansvarar för att gode män och förvaltare erbjuds den utbildning som behövs”. Någon närmare reglering av vad denna utbildning bör innehålla finns dock inte, vilket leder till att kvaliteten hos och omfattningen av kommunernas utbildningar varierar kraftigt. Konsekvensen blir att ställföreträdare runtom i landet ges helt olika förutsättningar att utöva sitt uppdrag.

Det förekommer att ställföreträdare tar på sig så många uppdrag att det blir svårt att sköta alla. Det förekommer också att den som bedömts olämplig att agera ställföreträdare lämnar ett uppdrag men ändå kommer ifråga för andra uppdrag. För att undvika att olämpliga personer fortsätter som ställföreträdare och för att se till att samma ställföreträdare inte tar på sig fler uppdrag än vad som är rimligt att hantera skulle det kunna behövas ett nationellt register.

Det finns också problem med att rekrytera ställföreträdare. Det är sällan svårt att hitta en person som är villig att ta på sig ett uppdrag som god man för t ex en demenssjuk kvinna eller man på ett äldreboende. Att hitta en förvaltare till en psykiskt sjuk ung man med kriminell bakgrund kan däremot te sig i princip omöjligt. Och behoven tycks öka, både som följd av att vi blir allt fler äldre och på grund av ökningen av psykisk ohälsa i befolkningen. Rekryteringsproblemen riskerar leda till att det blir svårare att få beviljat ställföreträdare och att fler mindre lämpliga personer får uppdrag som ställföreträdare.

Det frivilliga ställföreträdarskapet kan vara problematiskt i vissa fall, särskilt där det finns risk för hot eller våld från huvudmannen. Den som blivit utsatt för hot eller våld från en huvudman kan inte frånsäga sig uppdraget innan en ny förvaltare utsetts vilken kan vara svår att hitta som följd av risken att huvudmannen ånyo ska bli hotfull eller våldsam. Den som blir utsatt för hot eller våld i uppdraget kan också hamna i att agera i strid med huvudmannens bästa på grund av rädsla.

För att lösa dessa problem väljer olika kommuner olika lösningar. Det finns exempel på kommuner som inrättat egna förvaltarenheter med professionella förvaltare, det finns andra exempel på kommuner som köper motsvarande tjänster av företag vilket ju blir en sorts smygprivatisering av uppdraget som ställföreträdare.

För att komma till rätta med dessa problem kan det övervägas om vi inte likt våra grannländer Norge och Finland skulle bygga upp en offentlig organisation med professionella ställföreträdare som kan ta sig an uppdrag som av olika skäl är svåra att lösa med frivilliga krafter.

För att se över hur ställföreträdarskapet kan fungera bättre för samhället och den enskilde ur rättssäkerhetsperspektiv och i fråga om kvalitet och rekrytering skulle en utredning av området i sin helhet vara behövlig.

Linus Sköld (S)

Emilia Töyrä (S)

Fredrik Lundh Sammeli (S)

Ida Karkiainen (S)